

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Філологічний факультет
Кафедра міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури
Департамент освіти і науки
Рівненської обласної державної адміністрації
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра англійської мови та методики її навчання
Головинський ліцей Рівненського району Рівненської області
Рівненський ліцей №15 Рівненської міської ради
Навчально-наукова лабораторія
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього вчителя
іноземної мови та зарубіжної літератури»

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога XXI століття»
12 травня 2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
ПРОТОКОЛ № 6 ВІД 25 ТРАВНЯ 2023 РОКУ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
**«МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ»**

М 58 МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ХХІ СТОЛІТТЯ: матеріали першої І Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 травня 2023 року): збірник тез. – Рівне : РДГУ, 2023. – 99 с.

Матеріали збірника присвячено висвітленню кола актуальних проблем, які обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Міжкультурна комунікація у професійній підготовці майбутнього педагога ХХІ століття», зокрема інноваційні технології викладання іноземної мови та зарубіжної літератури, соціокультурна та психолого-педагогічна парадигми міжкультурного спілкування, полікультурне бачення світу в умовах міжкультурної комунікації: перспективи та проблеми, генерика та генологія художньої літератури, зарубіжна література в контексті міжкультурної комунікації: історичний та методичні аспекти.

Видання призначене для науково-педагогічних, наукових працівників у галузі освіти, аспірантів, викладачів, здобувачів вищої освіти та всіх, хто цікавиться здобутками у галузі ініомовної освіти.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори

СКЛАД ОРГКОМІТЕТУ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога XXI століття»

Безкоровайна Ольга Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Павелків Роман Володимирович, доктор психологічних наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, перший проректор Рівненського державного гуманітарного університету

Дейнега Олександр Вікторович, доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи Рівненського державного гуманітарного університету

Петрівський Ярослав Борисович, доктор технічних наук, професор, з навчально-виховної роботи Рівненського державного гуманітарного університету

Ніколайчук Галина Іванівна, кандидат педагогічних наук, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан філологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету

Яловенко Ольга Вікторівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини

Андрєєва Майя Миколаївна, головний спеціаліст відділу професійно-технічної та вищої освіти Департаменту освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації

Істоміна Світлана Ярославівна, директор Рівненського міського ліцею № 15 Рівненської міської ради

Буржинська Тетяна Василівна, директор Головинського ліцею Головинської сільської ради Рівненського району Рівненської області

Нестерук Сніжана Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Самборська Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Вовчук Наталія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Оздемір Оксана Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Шульжук Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри стилістики та культури української мови Рівненського державного гуманітарного університету

Синевич Братислава Миколаївна, старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

Залевська Оксана Анатоліївна, старший викладач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету

ЗМІСТ

<i>Безкоровайна О. В.</i> Концептуальні засади до формування полікультурної освіти майбутніх педагогів: теорія і практика	6
<i>Бокшан В. Р., Безкоровайна О. В.</i> Різноманітність вправ для заохочення навчання іноземної мови учнів початкової школи	9
<i>Братко Б. І., Процько Є. С.</i> Особливості розвитку навичок слухання для вдосконалення мовлення та розуміння англійської мови у закладах базової середньої освіти	10
<i>Вовчук Н. І.</i> Звертання як вербальне вираження національних особливостей. Мовленнєвий етикет	12
<i>Ганжа Г. Г., Левчук О. А.</i> Особливості методики використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови	14
<i>Глуценко О. Ю.</i> Комбінований курс викладання іноземної мови курсантам в умовах воєнного стану для оптимізації навчального процесу	15
<i>Гудкова М. М., Безкоровайна О. В.</i> Мовна особистість в умовах сучасної української школи	17
<i>Гурінчук С. С., Вовчук Н. І.</i> Національні стереотипи та основні цінності національного німецького характеру	20
<i>Джулай А. О., Капелюшина Т. В.</i> Скрайбінг як сучасний прийом візуалізації навчального матеріалу з англійської мови	22
<i>Закабула А. В., Процько Є. С.</i> Роль міжкультурної комунікації в процесі вивчення англійської мови школярами	23
<i>Златів Л. М.</i> Оптимізація самостійної роботи студентів-філологів із дисциплін лінгвометодичного спрямування в умовах дистанційного навчання	25
<i>Калініченко М. М.</i> Роль філології та експертизи авторського права у захисті об'єктів інтелектуальної власності	27
<i>Кирильчук Н. М., Петько Л. В.</i> Дослідження біорізноманіття садів замку Хівер (Англія)	28
<i>Кичій Г. М., Гембарук А. С.</i> Психологічні проблеми в умовах дистанційного навчання	32
<i>Коновець С. В.</i> Системність професійно-педагогічної діяльності вчителя як творчого процесу	34
<i>Кравець В. О., Левчук О. А.</i> Особливості використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках англійської мови	37
<i>Кравець Я. Ю., Комар О. С.</i> Особливості комунікативного підходу до навчання англійської мови у закладах базової середньої освіти	38
<i>Кравченко Т. В.</i> Міждисциплінарне інтегрування англійської мови як державної у формуванні громадянської ідентичності британської студентської молоді	39
<i>Крупка М. А.</i> Романс як формульна література (на прикладі роману Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону»)	42
<i>Луговець О. О., Петько Л. В.</i> Гамбургер та історія його походження	44
<i>Людвік В. А.</i> Фільми як компонент вивчення іноземної мови: особливості та ефективність	47
<i>Мельник В. І., Нестерук С. М.</i> Романістика Гізер Морріс крізь призму наративу пам'яті	50
<i>Мозгальова Н. Г., Новосадов Я. Г., Новосадова А. А.</i> Міжкультурний простір музичного мистецтва України кінця ХХ – початку ХХІ століть	52
<i>Мушировська Н. В.</i> Лінгвокультурний аспект перекладу фразеологізмів (на базі польської та української мов)	53
<i>Неродик А. С., Самборська І. М.</i> Національні особливості вербального та невербального спілкування англійців	56
<i>Няньчук Р. М., Діхтяренко С. Ю.</i> Профілактика професійного вигорання працівників	58
<i>Павелків К. М.</i> Концепт іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності у сучасному науково-педагогічному дискурсі	60

Павлюк Г. С. Мовно-комунікативна діяльність вчителя початкових класів в умовах НУШ	62
Пасічник Я. Є., Левчук О. А. Мовні та позамовні чинники функціонування фразеологізмів із етнокультурним компонентом	64
Поважна М. С., Петько Л. В. Онлайн-ресурси як засіб організації самостійної роботи студентів-філологів молодших курсів з іншомовною лексикою	65
Полив'яна К. Ю., Загребнюк Ю. В. Features of non-standard English lessons for students of basic secondary education	67
Постоленко І. С. Формування мотивації вивчення англійської мови у здобувачів вищої освіти	68
Прокопчук Ю. В., Безкоровайна О. В. Використання інноваційних технологій у викладанні іноземної мови та зарубіжної літератури як засобу формування мовленнєвої активності учнів на заняттях з іноземної мови	71
Пучков А. С., Крижановська Т. І. Співацький розвиток особистості: структурний аналіз	72
Рагозіна В. В. До проблеми військово-патріотичного виховання учнівської молоді засобами мистецтва	74
Радченя Т. Ф., Безкоровайна О. В. Класифікація методів інтерактивного навчання на уроках англійської мови в НУШ	76
Сітайло К. Ю., Безлюдний О. І. Ways of improving secondary school students' phonetic skills	78
Смольнікова О. Г. Мовне портфоліо як ефективний засіб розвитку автономних якостей студента	80
Сьомак Я. В., Тхорук Р. Л. Роман Валерія Шевчука «На полі смиренному» як альтернативна історія	82
Терещенко Т. В. Врахування когнітивних процесів пам'яті студентів та складових компонентів мотивації при застосуванні цифрових навчальних медіа	84
Ткачук А. І., Безкоровайна О. В. Роль інтеркультурного діалогу у підвищенні ефективності міжкультурної комунікації	85
Топал О. В., Комар О. С. Особливості інтеграції лінгвокраїнознавчого аспекту до змісту предмета «англійська мова» в профільній середній школі	87
Fedorenko S. V. Multimodal resources for listening comprehension in English for specific purposes	89
Федорук А. О., Вовчук Н. І. Концептуальні відмінності у сприйнятті та ставленні до часу представників різних культур	90
Фурманець К. П., Крусь О. П. Сучасний досвід розвитку патріотичних почуттів підлітків на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО	92
Шульжук Н. В. Лінгвокультурологічний підхід до формування дискурсної компетенції студента-філолога	95
Яницька О. М. Багатомовність та міжкультурна освіта в університеті: місце для навчання та взаємодії	97

РОМАН ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА «НА ПОЛІ СМІРЕННОМУ» ЯК АЛЬТЕРНАТИВНА ІСТОРІЯ

Сьомак Я. В.,

здобувач ступеня в/о «Магістр» I курсу

Тхорук Р. Л.,

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури
Рівненського державного гуманітарного університету.*

(м. Рівне, Україна)

Після того, як став популярним серед письменників і здобув успіх у читачів роман альтернативної історії (Т. Прохасько, О. Ірванець), визріла підстава переглянути й по-новому переосмислити жанрову природу деяких популярних романів Валерія Шевчука, зокрема, «Три листки за вікном», «Око прірви». До цієї групи зарахую ще й текст «На полі смиренному». Серед дослідників, які писали про альтернативну історію, можна відзначити Пагутяк Г. [1], Огородник О. Я. [2], С. Матвієнко [3] та Желіба О. В. [4].

Альтернативна історія – це жанр літератури та культури, який зосереджується на відображенні в історичних подіях та фактах різних сценаріїв, що відрізняються від історичної дійсності. Такий текст може бути як фантастичним, так і реалістичним, заснованим на фактах та історичних документах. У романі розповідаються неймовірні події, відбуваються дивовижні метаморфози з персонажами.

У своєму романі «На полі смиренному», як відомо, письменник створив художню версію-інтерпретацію Києво-Печерського патерика. Аналізований мною твір письменник називає трагедією, розмірковуючи про істинну святість та її псевдоваріант. Усе ж важливо, що письменник працює, трансформуючи стародавній жанр життя, який за сучасними уявленнями уже містить фентезійне. Валерій Шевчук будує розповіді у вигляді оповідей-життєписань й власне саме поняття «патерик» – твір, за яким слідує автор, – визначається згідно літературознавчого словника як назва збірок оповідань і новел агіографічного змісту, в яких розповідалося про подвиги ченців. Отже, книгу «На полі смиренному» я визначаю як стилізовані біографії святих.

Дослідники здебільшого орієнтують на жанрове визначення роман-притча. Тетяна Бледних приходить до висновку, що роман є історичною прозою, з чим я погоджуюсь [5, с. 51]. Питання жанрової специфіки прози Вал. Шевчука цікавлять Н. Беляєву [6, с. 58], Г. Полякову [7, с. 100]. Вони теж наголошують, що для роману письменника характерне домінування фантазії над історичними фактами, створення історичного контексту, а не точне відтворення універсальної історичної ситуації, що, власне, і є основною ознакою роману альтернативної історії.

Ще один аспект, який варто розглянути, – це співвіднесеність історичного й нафантазованого/вигаданого та природу фентезійного (альтернативного сценарію). Для аналізу обираю кількох персонажів роману: Ісакія, Прохора, Агапіта, Іоанна. Завдання дослідження полягає у пошуку та оцінці історичних документальних джерел, зіставлення їх із художнім світом тексту Валерія Шевчука.

У творі Валерія Шевчука всі персонажі є історичними фігурами, що можна підтвердити з історичних джерел таких, як «Історія Києво-Печерської лаври» Д. В. Степовика [8], Літопису Руського (Іпатівський список) [9] та «Києво-Печерський національний історико-культурний заповідник» Федорової Л. Д. [10]. Інший підхід застосовується при зіставленні із життями «Києво-Печерського патерика», адже в результаті зможемо осмислити параметри чудесного у першоджерелі та в інтерпретації.

Сюжетні дії в романі Валерія Шевчука розгортаються в стінах Києво-Печерської лаври. Києво-Печерська лавра – православний чоловічий монастир, розташований на узгір'ях правого берега Дніпра в Києві. За довідниками того часу, Києво-Печерська лавра була розташована на території мальовничого пагорба, з якого відкривався прекрасний вид на Дніпро та столицю Київ. Ця географічна позиція обителі, імпліцитно наявна в романі [8, с. 205]. Натрапляємо на чималу кількість пейзажних описів, але вони конкретизують пору року, а не архітектурні деталі: «Вся земля була засипана тими квітами, спурхували легенькі кольористі метелики. Ходив там по тих світах чорногуз, тільки мав він тепер людське обличчя і чуб мав, зачесаний набік, а в дзьобі стриміла сопіль. І дув він у ту сопіль, чудова музика звучала навколо, бо не сам чорногуз Прохорові грав, а всі оті квіти й метелики» [11, с. 59–60].

Зупинимося на особливостях сюжетних історій кількох монахів, які показові.

Ісакій – преподобний, самотник. Його мощі перебувають в Антонієвій печері. Життя Ісакія міститься в Іпатівському літописі під 6582 роком (1074 рік), а також в Києво-Печерському патеріці.

У Валерія Шевчука прослідковуємо відтворення життя Ісакія з іншої точки зору, чим в історичних джерелах. Автор роману, використовуючи містико-фантастичні елементи, детально описує усамітнення головного героя в печері, намагаючись розкрити диявольські спокуси. Ісакій не витримує випробовувань спокусами, він захворів та помер, а в «Патерику» вказано, що він видужав та прийняв на себе подвиг юродства. Згадаємо хоча б видіння Ісакія в затворі: «...І заспівали сопілі, вдарили бубони, забриніли гуслі, а за музикантів були юнаки із золотими кучерями. До Ісакія підходила, пританцьовуючи, юна красуня...» [11, с. 81]. Автор переписав події, створив цікаву фантастичну історію.

Якщо в «Патерику» монах Агапіт зцілює недужих своєю молитвою, і через те його з великою повагою називали лікарем, то в романі – зіллям, яке дає йому батько-знахар. Тому Агапітове чудо в романі Шевчука сприймається як звичайне шахрайство.

В історичних джерелах ченця Прохора описано як блаженного, який робив з лободи хліб та роздавав під час голоду. У романі описуються страшні події голоду в місті, тоді персонаж відмовився допомагати людям. Через те, що не дав хліба Лазарю, прирік його сім'ю на смерть, а самого чоловіка взяв до себе в слуги, «зміркувавши, що йому це колись зачислиться» [12, с. 63]. Але ось такі видіння Прохора: «..світ йому вкривався барвистим квітом янголами йому видавалися, вони прилітали в це квіткове царство і рвали квіти оберемками. Тоді знову відлітали...» [11, с. 63], – звично зустріти у фантастичних творах. В історичних джерелах можемо спостерігати, що, коли святий помер, то князь Святополк власноруч поховав його в Ближніх печерах. У романі Прохора за те, що не відкрив монастиреві своєї таємниці, хоронили без почесей.

У розділі про Іоанна-затворника Валерій Шевчук вдається до зміни сюжетної історії, якщо зіставляти з «Києво-Печерським патериком»: розповідає про минуле героя (його ім'я було Яків, він звабив сусідську дівчину). Дівчина із дочернього минулого монаха показана як привид-маревко: «Настка... ставала навколішки, гладила йому волосся і давала персо, щоб напився він і не помер із голоду.... Почув він раптом голосні солов'їні трелі, і побачив безліч кульбаб, що ними позаростала трава...» [11, с. 162].

Як бачимо, Валерій Шевчук змінює історичні події біографічного характеру, щоб створити альтернативну реальність; щедро насичує текст фентезійними картинками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пагутяк Г. Антропологія фантастики. ЛітАкцент:
URL: <http://litakcent.com/2011/02/22/apolohija-fantastyky/>
2. Огородник О. Я. Альтернативна історія: теорія і практика:
URL: <http://litakcent.com/2011/02/22/apolohija-fantayky/>
3. Матвієнко С. Історія як ареал гри / С. Матвієнко. *Слово і час*. 2000. № 2. С. 24–27.
4. Желіба О. В. Альтернативна історія. *Велика українська енциклопедія*:
URL: <https://vce.gov.ua/> (дата звернення: 12.04.2023).
5. Бледних Т. Історія в прозі Валерія Шевчука. *Слово і час*. 1993. № 4. С. 52–60.
6. Беляєва Н. Історична проза Валерія Шевчука в інтертекстуальному аспекті. *Слово і час*. 2001. № 4. С. 58–64.
7. Полякова Г. Сюжетні, образні та ідейні архетипи як джерела історичної притчі В. Шевчука. *Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. Житомир: ЖДУ імені І. Франка 2004. № 12. С. 98–110.
8. Степовик Дмитро. Історія Києво-Печерської Лаври. Київ: Видавничий відділ УПЦ, 2011. 544 с.
9. Літопис руський / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; Відп. ред. О. В. Мишанич. К.: Дніпро, 1989. 591 с.
10. Федорова Л. Д., Мицик Ю. А. КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА: Енциклопедія історії України: Т. 4: Ка-Ком / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2007. 528 с.
URL: http://www.history.org.ua/?termin=Kyievo_Pecherska_Lavra
(останній перегляд: 10.04.2023).
11. Шевчук В. На полі смиренному. Київ: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2013. 768 с.
12. Києво-печерський патерик. Ізборник. Репринтне видання. Київ: Криниця. 2001.
URL: <http://litopys.org.ua/paterikon/paterikon.htm> (останній перегляд: 05.04.2023).

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Міжкультурна комунікація у професійній підготовці
майбутнього педагога ХХІ століття»**

12 травня 2023 р.

Комп'ютерний макет та верстка:
Л. М. Федорук

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Зам. № 258/1. Ум. друк. арк. 9.96. Наклад 100.

*Віддруковано у відділі
інформаційного та технічного забезпечення
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12*